Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovu, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séŭ 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
la administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séŭ 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 169. Braşovŭ, Lunĭ-Marţĭ, 3 (15) Augustŭ 1893.

Apucăturĭ unguresci.

„Lupulŭ îşĭ schimbă pĕrulŭ dér nĕravulŭ nu“. Revoluţionarii ungurĭ, carĭ au colindatŭ aprópe pe la tóte cabinetele europene, pe timpulŭ când Ungaria era guvernată de aşa numiţii „husarĭ ai lui Bach“, carĭ în anii 1860 au venitŭ sĕ încheiă o alianţă defensivă şi ofensivă cu Cuza-Vodă, arătându-sĕ marĭ meşterĭ în făurirea de programe, ce aveau sĕ împace pe Românĭ cu Ungurii, acestŭ soiu de conspiratorĭ politicĭ n'au pututŭ sĕ stea liniştiţi nicĭ acuma, după ce Ungurii au dobênditŭ nisce succese, la carĭ nicĭ că se mai aşteptau.

Pe când foile „patrioţilorŭ“ din stânga estremă maghiară publicau articulii cei mai vehemenţĭ în contra Românilorŭ şi a Slavilorŭ din statulŭ ungarŭ, învinuându-i, că arŭ tinde la distrugerea Ungariei, şi că suntŭ gata a se face uneltele Ţarului rusescŭ, pe atuncĭ unŭ emisarŭ de alŭ lorŭ colinda pe la uşile bărbaţilorŭ de statŭ din Petersburgŭ, propunêndu-le încheierea unei alianţe între Ungaria şi Rusia, la care sĕ se alăture şi Francia. Pentru realisarea acestei alianţe Rusia şi Francia arŭ avé sĕ sprijinéscă partida independenţilorŭ ungurĭ, „îndĕrĕtulŭ căreia stă opiniunea publică ungurécă“ şi care la viitórele alegerĭ va ajunge sĕ aibă o mare majoritate.

Acestŭ emisarŭ, care a iniţiatŭ negociărĭ cu Ruşii în numele „stângei estreme maghiare“ este Iuliu Rimler, fostŭ secretarŭ ministerialŭ în ministeriulŭ de esterne. Elŭ a conferitŭ cu membrii comitetului slavŭ, alŭ cărui preşedinte este Ignatiev, cu mulţĭ generalĭ de frunte rusescĭ, cu prinţulŭ Trubeţeci, cu procuratorulŭ superiorŭ Pobjedonosev şi alţii, şi a negociatŭ c'unŭ representantŭ francesŭ, deputatulŭ Pichon, şi cu generalulŭ rusescŭ Kireev. Acesta l'a provocatŭ sĕ facă în scrisŭ propunerile sale privitóre la o „împăciuire sinceră şi durabilă între Slavĭ şi Ungurĭ“ şi Rimler i-a şi presentatŭ la 24 Iulie 1892 unŭ lungŭ memoriu c'unŭ programŭ, pe care l'a numitŭ „programulŭ esteriorŭ alŭ partidei independenţilorŭ“.

Rimler promite marea cu sarea Slavilorŭ din Ungaria, şi cere în schimbŭ ca Rusia sĕ sprijinéscă Ungaria în contra Germaniei, sĕ stăruiască prin diplomaţia sa de-a-o scăpa de influinţele germane şi jidovescĭ. Astfelŭ Rusia cu Francia, dândŭ concursŭ partidei independenţilorŭ ungurĭ, va reuşi sĕ spargă tripla alianţă şi Ungaria va puté dobêndi independenţa ei.

La memoriulŭ acesta Rimler a primitŭ unŭ rĕspunsŭ dela generalulŭ Kireev, care este fórte caracteristicŭ pentru modulŭ, cum cu tótă fineţa generalului rusŭ îşĭ esprimă neîncrederea în sinceritatea propunerilorŭ unguresci. Când veţĭ ajunge la putere, ḑice elŭ, veţĭ face ca şi Andrássy, şi apoi Ungurii n'au fostŭ în stare a crea unŭ *modus vivendi* pentru Slavii din Ungaria mică în ce privesce cele mai moderate postulate ale lorŭ. Ca dovadă, că nu vorŭ sĕ facă nicĭ o concesiune naţionalităţilorŭ, generalulŭ rusŭ citéză Memorandulŭ românŭ, care n'a trecutŭ peste marginele legale.

Acésta este esenţa destăinuirilorŭ, ce le-a făcutŭ organulŭ apponyistŭ „Pesti Naplo“ asupra negociărilorŭ cu Ruşii, iniţiate de Rimler „în numele partidei independenţilorŭ“.

Destăinuirea a făcutŭ mare senşaţiune şi urmarea a fostŭ, că conducĕtorii fracţiunilorŭ stângei estreme unulŭ după altulŭ se grăbescŭ a declara, că Rimler n'a avutŭ nicĭ o împuternicire din partea partidei şi că ceea ce a făcutŭ, a făcutŭ numai de capulŭ lui.

Din declaraţiunile diferite resultă totuşĭ, că Rimler nu este aşa de isolatŭ în acţiunea sa, că a comunicatŭ memoriulŭ sĕu membrilorŭ de frunte ai partidei şi că de către unii, a fostŭ şi directŭ susţinutŭ.

Deputatulŭ Dionisie Pazmandy declară pe faţă în „Pesti Naplo“, că dênsulŭ împreună cu mulţĭ deputaţĭ, soţĭ de principii ai sĕi, *au aprobatŭ apropiarea de Rusia.* „Amŭ voitŭ“, ḑice elŭ, „sĕ vedemŭ şi s'auḑimŭ, ce gândescŭ cei din Rusia despre noi. Unŭ mandatŭ însĕ nu i-a datŭ nimenĭ lui Rimler, din Budapesta!“

Dealtmintrelea Pazmandy e de părere, că pe câtă vreme Viena va sta sub influinţa germană, Ungaria nu-şĭ póte câştiga independenţa sa. „A face“ esclamă elŭ, „în ţéră politică de independenţă, ér în afară a susţiné tripla alianţă, este o absurditate!“

Destăinuirile asupra acţiunei secrete a lui Rimler şi soţĭ pentru încheierea unei alianţe cu Rusia, s'au făcutŭ tocmai la timpŭ spre a deschide ochii şi împĕratului Germaniei, care, cum s'asigură, s'a decisŭ a face o visită oraşului Budapesta, dândŭ astfelŭ o dovadă de deosebita amiciţiă Ungurilorŭ, carĭ erau priviţĭ până acuma în Germania ca cei mai credincioşĭ aderenţĭ ai triplei alianţe.

Se póte însĕ ca acea destăinuire sĕ se fi făcutŭ tocmai cu scopulŭ de-a ameninţa puţinŭ şi a face astfelŭ presiune asupra Germaniei în sensulŭ aspiraţiilorŭ şoviniste maghiare. La apucăturĭ de acestea se pricepŭ fórte bine urmaşii acelorŭ aristocraţĭ ungurĭ, carĭ la 1848 au fostŭ petiţionatŭ la Ţarulŭ Nicolae, sĕ vină cu oştirile sale în Ungaria spre a sugruma revoluţia.

In orĭ ce casŭ arma, ce vorŭ sĕ-o folosécă politicii ungurĭ cu acea intrigă politică, este cu două tăişurĭ şi lesne se póte întórce în contra lorŭ.

Sĕlbătĕciile din Oradea-mare.

Oradea-mare, 12 Augustŭ.

(Coresp. part. a „Gazetei Trans.“)

Domnule Redactorŭ!

Cu adêncă mâhnire sufletéscă prindŭ condeiulŭ sĕ Vĕ dau, după putinţă, icóna fidelă a vandalismului, efectŭ alŭ furiei hunice, sĕvêrşitŭ în oraşulŭ nostru ḑilele acestea.

Bag'séma a fostŭ scrisŭ în cartea suferinţelorŭ poporului românŭ, ca atrocităţile din Turda sĕ nu rĕmână nicĭ éstŭ anŭ fără păreohiă. Da! Ura de rassă, ce-o nutrescŭ Maghiarii faţă de Românĭ, ură alimentată şi aţîţată în modŭ criminalŭ de ḑiaristica maghiară, a trecutŭ din Turda peste munţii Ardealului, şi a rĕsuflatŭ între zidurile urbei nóstre asupra edificiilorŭ române, carĭ au fostŭ atacate şi bombardate cum numai în vremurĭ de rĕsbóie civile se póte întêmpla.

Causa acestorŭ barbarii, ne mai pomenite în timpurĭ normale, a dat'o faimósa broşură „*Honárulok*“, ce-a apărutŭ la Aradŭ şi alŭ cărei autorŭ, precum sciţĭ, este nenorocitulŭ Pituk Béla, care nu de multŭ a fostŭ pusŭ în deficienţă pentru purtarea lui scandalósă şi pentru că-şĭ perduse într'atâta mintea, încâtŭ a fostŭ internatŭ chiar într'o casă de nebunĭ, de unde a eşitŭ nu de multŭ. Pressa maghiară de scandalŭ, luândŭ actŭ despre acéstă broşură, i-a datŭ importanţă ridiculă, a făuritŭ din ea capitalŭ politicŭ, sumuţândŭ massele în modŭ miserabilŭ şi provocândŭ astfelŭ faptele criminale, ce s'au sĕvêrşitŭ aicĭ contra Românilorŭ.

Broşura nenorocitului Pituk atacă cu multŭ cinismŭ şi cu multŭ veninŭ activitatea Preasfinţiei Sale Episcopului *Mihailu Pavelŭ.* Foile locale jidano-maghiare au pretinsŭ, cu multă obrăznicia, ca Preasfinţia Sa Episcopulŭ sĕ se rectifice. Bunulŭ Prelatŭ însĕ, aflândŭ de nedemnŭ posiţiei sale, de-a se ocupa cu astfelŭ de infame scorniturĭ, a ignoratŭ totulŭ. In urma acésta demagogii ungurĭ, fără consciinţă şi fără simţŭ de umanitate, au rĕsvrătitŭ haita jidano-maghiară de aicĭ: prin foi, *pe cale privată, prin banĭ şi bĕutură*, contra pacînicilorŭ locuitorĭ românĭ din Oradea-mare.

In 9 Augustŭ n. se lăţise faima, că Episcopulŭ Pavelŭ va sosi dela „Stâna de Vale“, unde era dusŭ pentru a se recrea. Vestea acésta, străbătêndŭ ca fulgerulŭ, ca fulgerulŭ a şi aţîţatŭ simţulŭ de rĕsbunare, pornirile criminale, de-a începe „acţiunea“ contra prelatului acusatŭ în modŭ mişelescŭ cu crima „trădării de patriă“.

Pe la órele 8 séra cete cete sosiau în piaţa St. Ladislau, postându-se înaintea reşedinţei episcopescĭ. La începutŭ erau cam 8—900 de adunăturĭ din tóte clasele poporaţiunei jidano-maghiare, carĭ în scurtŭ timpŭ se înmulţiră la *2—3000.* Unŭ gândŭ îi stăpânea pe toţĭ: *rĕsbunare asupra „trădătorilorŭ“.* Privelisceа era penibilă. Armele lorŭ, armele vandalilorŭ sĕlbaticĭ: bolovanĭ aduşĭ cu căruţele, furcóie, bârne, măciucĭ şi Dumneḑeu mai scie ce. Tamerlan ar fi fostŭ mândru de acéstă oştire degenerată şi brutală. Aşteptau cu toţii semnulŭ vitejescului atacŭ. De-odată se aude unŭ murmurŭ surdŭ, urmatŭ de chiote şi sbierăturĭ de „*abzug*“, „*le az árulokkal!*“ (josŭ cu trădătorii!) Şi începutulŭ s'a făcutŭ. In câteva momente ferestrile reşedinţei episcopescĭ *căḑură tóte fărîmate la pămêntŭ.*

Unŭ momentŭ se face linişte, liniştea prevestitóre de nouă furtună. Hórda sĕlbatecă doria sĕ scie, décă vre-unŭ petroiu n'a ucisŭ cumva pe Episcopŭ? S'au înşelatŭ. Avisatŭ fiindŭ, Episcopulŭ n'a venitŭ. In urma acésta furia lorŭ se potenţă la superlativŭ şi trebuiau sĕ şi-o stêmpere. De ce nu? N'aveau sĕ se témă de nime şi de nimicŭ, căcĭ poliţia, deşi a fostŭ avisată de cu vreme din partea Românilorŭ, totuş numai, icĭ colo — dreptŭ mărturiă — s'a postatŭ în numĕrŭ de batjocură. Haita sĕlbatecă, condusă de ómenĭ, carĭ se numescŭ „inteligenţĭ“, năvăli — în chipulŭ hórdelorŭ lui Tuhutum, Lel şi Bulcs — în „strada Paveliană“ asupra edificiului canonicalŭ gr. cat., unde asemenea urmă procedura asiatică de mai înainte. De aicĭ, în frunte totŭ cu *conducĕtorii inteligenţĭ*, eşiră cu toţii în strada maghiară (magyar utcza), unde se afla locuinţele d-lui advocatŭ Nic. *Zigre*, Rev. d-nŭ Toma *Păcală* presbiterŭ gr. or., Rev. d-nŭ Nicolau *Mărcuşiu* parochŭ gr. cat. şi unde este situatŭ edificiulŭ cu etagiu alu scólei române greco-catolice. Tote aceste edificii au fostŭ bombardate *în modŭ teribilŭ*, jalusiile tóte, cu ferestrile, crucile ferestrilorŭ şi perdelele fură nimicite în modŭ vandalicŭ.

Acésta însĕ n'a îndestulitŭ crudelitatea şi pofta de rĕsbunare a turbaţilorŭ demonstranţĭ. Ei năvăliră, ca o sĕlbatecă furtună, asupra edificiului *scólei române* greco-orientale şi asupra locuinţei d-lui învĕţătorŭ gr. or. Ilie *Bochişiu*, unde sdrobiră tóte ferestrile. Şi sprea ruşinea veacului în care trăimŭ: cetele turbate *n'au cruţatŭ nicĭ chiar Sionulŭ Domnului*, furia lorŭ a mersŭ aşa departe, încâtŭ **au spartŭ mai multe ferestri dela biserica română greco orientală.**

După sĕvêrşirea acestui actŭ criminalŭ, miserabilii s'au reîntorsŭ éraşĭ la reşedinţa episcopéscă şi străbătândŭ stradele de mai susŭ, au trecutŭ Crişulŭ, sbierândŭ de se cutremura oraşulŭ: „*Fel az oláh seminariumhoz!*“ (Susŭ la seminariulŭ valahŭ!*). Aicĭ, c'o furiă tătărescă, năvăliră asupra alumneului Leopoldianŭ, înaintea căruia începêndŭ sĕ urle: „*Itt nevelik az árulokat!*“ (Aicĭ se crescŭ trădătorii!) *sdrobiră tóte ferestrile cu crucĭ cu totŭ, ba au sfărîmatŭ chiar şi porta.* Sĕlbătĕcia a culminatŭ şi aicĭ, în fapta dejositóre şi herostratică, că **au fărîmatŭ bucăţĭ chiar şi uşa dela biserica seminariului.**

Veninulŭ rĕsbunărei încă nu şi l'au vĕrsatŭ de totŭ. Pustiirea avea sĕ păşéscă înainte. Hórdele de başibozucĭ jidano-maghiare se încordară încă pentru o bravură. Ele au atacatŭ cu mare furiă locuinţele d-nilorŭ advocaţĭ Dr. Florianŭ *Duma*, Dr. Coriolanŭ *Popŭ*, Dr. Ioanŭ *Buna*, Ioanŭ *Erdeliu*, Dr. Dimitriu *Chişiu*, Iosifŭ *Nestorŭ*, ba chiar şi *edificiulŭ Consistoriului greco-orientalŭ* şi locuinţa Magn. Sale Iosifu *Goldişiu*, vicariu episcopescŭ. La tóte aceste locuinţe au spartŭ şi ruinatŭ *tóte ferestrile.* De aicĭ o parte, *cu scopŭ de a jefui*, s'a dusŭ, — spărgêndŭ în drumŭ locuinţa d-lui Iustinŭ *Ardeleanu* redactorulŭ „Vulturului“, la fundaţiunea „*Zsiga*“-iană, din strada „Kőfaragó“, *ale cărei ferestri le-au sdrobitŭ totalŭ* şi *întrândŭ în odăi au devastatŭ totŭ ce le-au statŭ înainte, ba* au jefuitŭ chiar. Părintele *Groza*, directorul fundaţiunei spăriat de teribilul sgomot, sări din patŭ şi urcând cu mare iuţélă gardulŭ, s'a refugiatŭ, de furia massei sĕlbătĕcite, într'o grădină. Acésta o mărturisesce însăşĭ fóia locală maghiară „Nagy-várad“.

Dér staţĭ, încă nu e gata. Cu iuţéla unei furtunĭ, ce vine repede, céta nemernicilorŭ năvăli apoi asupra locuinţei Rev. d-nŭ Petru *Mihuţiu*, protop. gr. cat., unde urmândŭ programulŭ obicînuitŭ, *au spartŭ ferestrile*, **au întratŭ în odăi,** *au devastatŭ*

---

*) In acestŭ edificiu se află şi locuinţa d-lui canonicŭ *Lauran.*